

BRONZHAJÓ MENNI MARSRA

Dorsánszki Adrienn: *Marsprojekt*

Azt gondolni, hogy létezik egy olyan civilizáció rajtunk kívül, amely ugyanolyan – de legalábbis rendkívül hasonló – elven működik, mint a miénk, egyrésztől kissé arrogáns gondolat, másrésztől viszont ártalmatlan önhittségre vall. Adottság, hogy az emberek képtelenek eljátszani azzal a gondolattal, hogy esetleg teljesen egyedül lehetnek ebben az univerzumban, és azzal is nehéz szembe nézni, hogy a Föld az egyetlen esélyünk, és ha ezt elbaltázzuk, akkor aztán a nagy semmin kívül mi is következhet. Kétségkívül rettentően izgalmas kérdés, hogy vajon lehet-e még egy olyan földönkívüli társadalom,

amely képes megérteni a Voyager-űrszondák lemezeire írt jeleket, vagy egyáltalán lejátszani ezeket az úgynevezett adathordozókat? Meghallgatják-e azt a 90 percnyi zenét, és nem zajos maszlagként értelmezik-e ezeket a jeleket? Az űrkutatás egy ideje új célt fogalmazott meg magának: egyre sürgetőbbé válik a B-terv, és felmerül a kérdés, hogy mi van

Dorsánszki Adrienn
Mars projekt, 2018

akkor, ha nem csupán egy másik környezet-
hez, hanem egy új, eddig ismeretlen civilizá-
cióhoz kell alkalmazkodnunk? Márpedig ha
életben akarunk maradni, akkor mindkét
lehetőségre gondolnunk kell, és maradékta-
lanul fel kell rá készülnünk. Monumentális
tervek ezek, számos kérdést vetnek fel, és
időről-időre emlékeztetnünk kell magun-
kat, hogy milyen kis porszemek vagyunk az
univerzumhoz képest.

DORSÁNSZKI ADRIENN *Mars projektjének* kis
bronzszobrocskái egyenként is megállják a
helyüket, de a sorozat darabjai együtt kialaki-
tanak valamiféle érzetet a nézőben arról, hogy
mit is jelent az űrkutatás a mában, a múltban
és a jövőben. Emellett izgalmas az a koncepció,
hogy milyen látni egy alapvetően monumen-
tális, ember alkotta szerkezetet ilyen kicsiny,
monokróm, elnagyolt alakban. Egyetlen
űrhajó több száz ember hónapokig, évekig
tartó elhivatott munkájának eredménye,
most pedig itt állnak ezek a kisebb dohány-
zóasztalon is elférő szobrocskák. Nélkülözik
a mérnöki zsenialitást, a rengeteg kábelt és
gombot, amitől a szerkezet olyan magassá-
gokba jut el, mint emberi szerkezet még soha,
miközben a plasztikák maguk is kivívják az
űrhajókhoz hasonló tiszteletet. Ezek a szob-
rok ugyanis hiteles, vicces, olykor szentimen-
tális lenyomatai mindannak a nagyságnak,
amelyet az ember nemcsak fizikailag, hanem

morálisan is elérhetett az űrkutatással. Éppen ezért, ha a szobrokra nézek,
azt gondolom, hogy kapok egy esélyt megérteni, milyen lehetett az űrkutatás
kezdeti korszaka, amikor Lajka kutya lett az első élőlény, akit Föld körüli
pályára állítottak, vagy mikor 1969-ben az ember megvetette lábát a Holdon.
E szobrocskák mindazok kemény munkájának és áldozatának emlékei, akik
miatt az űrkutatás ilyen messzeségekbe jutott.

1977-ben, amikor CARL SAGAN csillagásznak döntést kellett hoznia arról,
hogy milyen tartalom kerüljön fel a Voyager aranylemezeire, valószínűleg
azt volt a legnehezebb feldolgoznia, hogy mekkora felelősség egyetlen
üzenetbe összeállítani a világképünket. Ő is, ahogyan a mai közösségi
oldalak átlagfelhasználói, megfontolt hiúsággal csakis a „legjobbak” mel-
lett döntött. A lemezekre az emberi anatómia, a reprodukció bemutatása
mellett, a nagy felfedezések, találmányok, az evolúció, különféle népszö-
kások, és az emberi faj leírásai kerültek. A mintegy 116 kép fájdalmasan
rövid összefoglalója annak a több ezer évnek és számtalan kultúrának, ami
az ember földi pályafutását eddig jellemezte – és egyben kényelmetlenül
hiányos is. Kimaradt ugyanis minden olyan információ, amely fajunkra
rossz fényt vethet, úgymint a háborúk, a betegségek, vagy éppen a bűnözés.
Úgy írhatnánk le ezt a viselkedést, mint mikor egy új környékre költözünk,
nem ismerve senkit és semmit – de mivel itt akarunk élni, mindenáron be-
akarunk illeszkedni. Arra törekszünk, hogy befogadjon minket egy olyan
világ, amelyet még alig ismerünk, és szabályait sem sajátítottuk el. Ez újra
egyre aktuálisabb, csak most nem pusztán egy esetleges idegen társadalom
elé kell „békével jönni”, hanem az új környezet természeti törvényeihez is
alkalmazkodnunk kell.

Dorsánszki Adrienn projektje is erre figyelmeztet, és felgyorsítva a jelet,
egy elkerülhetetlen jövő felé mutat. Ugyanis az űrkutatás új korszakában
egészen más, és talán minden eddiginél fontosabb is a mozgatórugó, még-
pedig az, hogy az emberiség életben maradjon. Ezek a szobrok nem csupán
emlékek, hanem egy újonnan kitűzött cél szimbólumai, nevezetesen annak,
hogy eljussunk a Marsra, sőt, olyan környezeté tegyük, amelyben aztán

Dorsánszki Adrienn
Mars projekt, 2018

később élni is tudunk. A túlélés nevében felkerekedünk, hogy másfél évig utazhassunk egy bolygóra, amit aztán kénytelenek leszünk átalakítani úgy, hogy számunkra kedvező életkörülményeket biztosítson. E grandiózus feladat előtt azonban talán gyakorolhatnánk egy kis önismeretet. A világ-egyetemben, felfoghatatlan távolságra, több mint 21 milliárd kilométerre kering az otthonunkról egy olyan társadalomkép, ami sokkal inkább hiú, mint őszinte, s ettől talán egy kicsit még emberibb. Ez a tény úgy is különösen nyugtalanító, hogy a Mars terraformálása már nem is egy elképzelhetetlen gondolat, pláne, hogy egy teljesen új civilizáció létrehozásában gondolkodunk. Amíg ugyanis képtelenek vagyunk felvállalni kevésbé nemes oldalunkat, elismerni azt, hogy egy faj vagyunk és a cél közös, ez nem fog sikerülni. Sagan döntése alapján, akár szándékosan, akár nem, a hanglemezek semmiféle vallásra, ideológiára való utalást nem tartalmaznak – és be kell látnunk, hogy mindaddig, amíg mindezek nevében pusztítjuk saját fajunkat, szegregálunk embercsoportokat, igazából szinte lehetetlennek tűnik az, hogy majd egy másik bolygón egyként küzdünk a túlélésért. Saját fajunkban is meglesz az a kettősség, ami ezekben a kis bronzszobrokban: választhatunk aközött, hogy maradványok, egy letűnt kor emlékei leszünk csupán, vagy annak bizonyítékai, hogy a túlélés nevében képesek vagyunk minden ellentétünket félretenni és bármit elérni. Dorsánszki Adrienn saját Mars projektje ezt a diskurzust indítja el. Inspirációt ad a jövőhöz és kirángat abból a monoton melankóliából, amit az eredményez, hogy képtelenek vagyunk bármit is tenni az ellen, hogy elpusztítsuk a Földet. Beszélhetnénk például arról is, hogy milyen a sötétben tapogatózni úgy, hogy tudjuk, az űrkutatás példátlan mennyiségű munka és időbefektetés, és ezzel együtt az egyik legdrágább projekt a világon, amelynek ráadásul pontos kimenetele ismeretlen. Mint az a történet a kávéról, mikor több asztronauta is panaszkodott az űrben tapasztalt kisebb-nagyobb fejfájásokra. Persze a NASA nyilvánvalóan komoly aggodalommal

figyelte a panaszokat, ugyanis a kutatók kezdetben úgy gondolták, hogy az űrben valamiféle olyan dolog van befolyással az ember szervezetére, amellyel nem számoltak. Ennek hatására rengeteg időt és nem utolsósorban pénzt öltek a rejtélyes fejfájásokat vizsgáló kutatásokba. A kávé, mint minden más élelmiszert, a NASA speciális módon csomagolja és konzerválja az utazók számára – ebben az esetben fagyasztva-szárítással. E tartósító eljárás során azonban a kávé koffeintartalma jelentős mértékben csökken. Idővel a kutatók rájöttek, hogy az életveszélyesnek hitt ok, ami néhány űrhajósnál a fejfájások okozója volt, nem más, mint egyszerű koffeinmegvonás. Néha még mindig szinte megfoghatatlanul abszurdnak tűnhet az, hogyan állunk az űrkutatáshoz, hiszen felfoghatatlanul sok pénzt költünk egy elég bizonytalan dologra. Valami ilyesmit gondolhattak régebben a repülésről is, hiszen sokáig az is képtelenségnek tűnt.

Dorsánszki szobraira nézve eszünkbe jut az a sok befektetett energia, „elvesztegetettnek hitt pénz”, ami ahhoz kell, hogy egy probléma okát megtalálják, és még az is lehet, hogy ez az ok egyértelmű, banális vagy éppenséggel vicces, mint amilyenek ezek a kis bronzszobrok.

Dorsánszki Adrienn
Mars projekt, 2018

